

Sygnatura akt VIII Ga 362/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Budzyńska

Sędziowie: SO Krzysztof Górski

SR del. Aleksandra Wójcik-Wojnowska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Witkowska

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2015 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Towarzystwa (...) w J.

przeciwko J. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 18 marca 2015 roku, sygnatura akt X GC 1359/14

I. oddała apelację;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.200 zł (jednego tysiąca dwustu złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO K. G. SSO A. B. SSR del. A. W.

Sygn. akt VIII Ga 362/15

UZASADNIENIE

W dniu 18 marca 2014 roku powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w J. wniosła do Sądu Rejonowego P. i Zachód w S. pozew przeciwko J. M. o zapłatę 10 260 zł z odsetkami od dnia 6 grudnia 2006 roku i kosztami postępowania. Uzasadniając żądanie pozwu, powódka wskazała, że w ramach prowadzonych działalności gospodarczej strony zawarły umowę, na podstawie której pozwana J. M. jako agent miała m.in. pozyskiwać klientów na kredyty gotówkowe i hipoteczne, natomiast powodowa spółka za wykonanie ww. czynności miała wypłacać pozwanej umówioną prowizję. I tak wskazała, że pozwana wystawiła na rzecz powodowej spółki trzy faktury VAT potwierdzające wykonanie umowy - pozyskanie klientów dla Banku (...) S.A. I tak pierwszą na kwotę 10 260 zł za pozyskanie trzech klientów: E. S. (1), Z. K. i P. I.. Powódka wypłaciła pozwanej należne wynagrodzenie. Drugą fakturę pozwana wystawiła na kwotę 14 490 zł za pozyskanie siedmiu klientów, które to wynagrodzenie także pozwanej zostało wypłacone. Następnie pozwana wystawiła powódce trzecią fakturę VAT na kwotę 26 430 zł, przy czym wobec powzięcia informacji, że J. M. mogła brać udział w wyludzaniu kredytów od Banku (...) S.A., wstrzymała się z wypłatą należności z ww. faktury VAT, a następnie złożyła zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez pozwaną J. M..

Ostatecznie pozwana została skazana wyrokiem Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim, II Wydział Karny, z dnia 20 grudnia 2012 roku za udział w wyłudzeniu kredytów. Powódka zaznaczyła, że niniejszym pozwem dochodzi od pozwanej J. M. naprawienia szkody w wysokości 10.260,00 zł oraz zapłaty ustawowych odsetek liczonych od ww. kwoty od dnia 6 grudnia 2006 roku do dnia zapłaty. Skierowane do pozwanej wezwanie do zapłaty, pozostało bez odpowiedzi.

W dniu 16 maja 2014 roku Sąd Rejonowy P. i Zachód w S. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, uwzględniając roszczenie powódki w całości.

W dniu 27 czerwca 2014 roku pozwana złożyła skuteczny sprzeciw od nakazu zapłaty. Zaskarżając nakaz w całości wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych, podnosząc zarzut przedawnienia. W uzasadnieniu pozwana wskazała, że roszczenie powstałe z obowiązku naprawienia szkody ulega przedawnieniu z upływem lat 3 od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie, tj. zdaniem pozwanej od dnia wypowiedzenia pozwanej umowy z uwagi na podejrzenie popełnienia przestępstwa (2007r.).

W odpowiedzi na wniesiony sprzeciw powódka podtrzymała swoje dotychczasowe twierdzenia, zaś w odniesieniu do podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia wskazała, że dochodzi należności z tytułu naprawienia szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, wobec czego zastosowanie winien mieć art. 442¹ k.c. § 2 - 20 letni termin przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2015 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie X Wydział Gospodarczy uwzględnił powództwo w całości, nakazał pobrać od pozwanej J. M. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie kwotę 513 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych i zasądził zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2417 zł tytułem kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie to oparto na następujących ustaleniach faktycznych:

Powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w J. prowadzi działalność gospodarczą m.in. w zakresie pośrednictwa w pozyskiwaniu kredytów także na rzecz Banku (...) S.A.

W dniu 30 listopada 2006 roku powódka zawarła z pozwaną J. M. umowę, na podstawie której pozwana jako agent zobowiązała się do pozyskiwania klientów na kredyty gotówkowe i hipoteczne, w zamian za prowizyjne wynagrodzenie.

W ramach łączącej strony umowy pozwana wystawiła powódce w dniu 31 listopada 2006 roku fakturę VAT nr (...) na kwotę 10 260 zł, w związku z pozyskaniem na rzecz Banku (...) S.A. trzech klientów: E. S. (1), Z. K. i P. I.. Powódka uregulowała należne pozwanej, w związku z wykonaniem umowy, wynagrodzenie.

W dniu 31 grudnia 2006 roku pozwana wystawiła powódce kolejną fakturę VAT nr (...) z dnia 31.12.2006 r. na kwotę 14 490 zł w związku z pozyskaniem na rzecz Banku (...) S.A. siedmiu klientów. Pozwana otrzymała należne wynagrodzenie. Kolejną fakturę VAT nr (...) pozwana wystawiła powódce w dniu 31 stycznia 2007 roku na kwotę 26 430 zł.

W czasie obowiązywania zawartej z pozwaną umowy, powódka otrzymała informację, że pozwana mogła brać udział w wyłudzeniu kredytów od Banku (...) S.A. i wstrzymała się z wypłatą należności z faktury VAT nr (...) z dnia 31 stycznia 2007 roku, a następnie złożyła zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez pozwaną. W związku z wstrzymaniem płatności pozwana wystąpiła do Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z powództwem o zapłatę należności z ostatniej z wystawionych faktur VAT. Powództwo zostało uwzględnione w całości, jednak na skutek wniesionej apelacji Sąd II instancji, uwzględnił apelację powódki, umarzając postępowanie w części cofniętej przez pozwaną, zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

W trakcie postępowania prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze pozwana została prawomocnie skazana wyrokiem Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim, II Wydział Karny, z dnia 20 grudnia 2012 roku, sygn. akt II K 446/10, za to, że doprowadziła lub usiłowała doprowadzić m.in. Bank (...), Bank (...) S.A., G. Bank, G. M. Bank do rozporządzenia mieniem tych podmiotów, w ten sposób, że działając z wymienionymi w wyroku skazującym osobami, przedkładała poświadczające nieprawdę zaświadczenia o zatrudnieniu tych osób w przedsiębiorstwie Usługi transportowe, roboty ziemne, usługi sprzętowe - K. O. i wprowadzała pracownika banku w błąd odnośnie możliwości i zamiaru wywiązania się z zaciągniętego zobowiązania oraz faktu zatrudnienia i wysokości osiągniętych z tego tytułu dochodów, a tym samym doprowadziła do zawarcia umów tzw. „szybkiej pożyczki”, czym działał na szkodę wymienionych banków, tj. o czyn z art. 297 § 1 kk. w zb. z art. 286 § 1 kk. w zw. z art. 11 § 2 kk. Wśród osób z udziałem których pozwana J. M. popełniła w/w przestępstwa, a za które została prawomocnie skazana byli E. S. (2), Z. K. i P. I.. Niniejszy wyrok został w tej części utrzymany w mocy w tej części wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 25 czerwca 2013 roku, IV Wydział Karny (sygn. akt IV Ka 445/13)

W dniu 10 stycznia 2014 roku powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 10.260 zł tytułem odszkodowania za szkodę wynikłą z doprowadzenia powódki do rozporządzenia jej mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 10.260,00 zł wypłaconej jako prowizja za pośrednictwo finansowe oraz ustawowych odsetek za opóźnienie w zapłacie ww. kwoty liczonych od dnia 7 grudnia 2006 r. do dnia zapłaty - art. 481 § 1 i § 2 Kodeksu Cywilnego. Powódka podkreśliła, że wskazana w tym wezwaniu kwota odpowiada wypłaconej w dniu 6 grudnia 2006 roku prowizji na podstawie wystawionej faktury VAT nr (...) z dnia 31 listopada 2006 roku dotyczącej prowizji za sprzedaż (...), Z. K. oraz P. I. na podstawie dokumentów pochodzących z przestępstwa. Wezwanie pozostało ono bez odpowiedzi.

Zgłoszone przez powoda roszczenie Sąd Rejonowy uznał za uzasadnione w całości, jako jego podstawę wskazując treść art. 415 k.c., zgodnie z którym kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Sąd I instancji wskazał, że przepis ten normuje generalną zasadę odpowiedzialności za czyn niedozwolony, przyjmując zasadę winy jako podstawę przypisania odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę, przy czym doktryna i judykatura, wyznaczając bardzo szeroki zakres pojęcia bezprawności, kieruje się głównie dążeniem do zapewnienia naprawienia szkody w sytuacjach, gdy została ona wyrządzona zachowaniami powszechnie uznawanymi za naganne. Stąd za bezprawne należy kwalifikować czyny zakazane przez przepisy prawne obowiązujące w Polsce, bez względu na ich źródła. Normy postępowania zrekonstruowane na podstawie tych przepisów muszą mieć charakter abstrakcyjny, nakładając powszechny obowiązek określonego zachowania, a więc nakazując lub zakazując generalnie oznaczonym podmiotom określonych zachowań w określonych sytuacjach. Mogą to być normy prawa cywilnego lub jakiegokolwiek innej gałęzi prawa, jeżeli ustanawiają obowiązki o charakterze powszechnym, a nie tylko w ramach stosunku prawnego łączącego strony. Istotnym jest jednak, że aby zaistniała odpowiedzialność deliktowa kumulatywnie muszą wystąpić następujące przesłanki: popełnienie przez sprawcę czynu niedozwolonego, powstanie szkody, istnienie związku przyczynowego między szkodą a czynem zabronionym, a także stwierdzenie winy sprawcy. Brak którejkolwiek z przesłanek wyłącza odpowiedzialność sprawcy czynu, zaś ciężar ich udowodnienia odpowiedzialności odszkodowawczej oraz wysokości szkody spoczywa na wierzycielu zgodnie z art. 6 k.c.

Przenosząc rozważania teoretyczne na grunt rozpoznanej sprawy Sąd Rejonowy stwierdził, że powódka dochodzi odszkodowania za szkodę wyrządzoną jej przez pozwaną przestępstwem z art. 297 § 1 kk i art. 286 § 1 kk w związku art. 11 § 2 kk, polegającym w uproszczeniu na wyłudzeniu kredytów od banków opisanych w treści wyroku Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 20 grudnia 2012 roku (sygn. akt II K 446/10) utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 25 czerwca 2013 roku (sygn. akt VI Ka 445/13).

Sąd podkreślił, że choć przestępcze działanie pozwanej stwierdzone w/w wyrokiem godziło w instytucje finansowe, także spowodowało uszczerbek w majątku powódki, a to dlatego, że – jak wynika z ustalonego w sprawie stanu faktycznego - powódka prowadzi działalność gospodarczą m.in. w zakresie pośrednictwa w pozyskiwaniu kredytów i w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarła z pozwaną umowę, na podstawie której pozwana jako agent zobowiązała się do pozyskiwania klientów na kredyty gotówkowe i hipoteczne, w zamian za prowizyjne

wynagrodzenie. Zatem wskutek przestępczego działania pozwanej podmiotami poszkodowanymi były nie tylko instytucje finansowe, które w związku z czynnościami pozwanej kredytów udzieliły, ale także powódka, która na podstawie zawartej umowy zobowiązana była do uiszczenia pozwanej wynagrodzenia w związku z pozyskaniem kredytobiorców, którzy brali udział w procederze. W ocenie Sądu Rejonowego z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że pozwana pobrała od powódki „należne” jej wynagrodzenie w łącznej wysokości 10 260 zł w związku ze sprzedażą produktu Banku (...) S.A. (...) E. S. (1), Z. K. i P. I.. Sąd zwrócił przy tym uwagę, że z treści wyroku Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 20 grudnia 2012 roku (sygn. akt II K 446/10) utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 25 czerwca 2013 roku (sygn. akt VI Ka 445/13) wynika, że udzielenie kredytów przez (...) Bank S.A. w/w osobom doprowadziło – wskutek przestępczego działania pozwanej – do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, w ten sposób, że po uprzednim przedłożeniu poświadczającego nieprawdę zaświadczenia o swoim rzekomym zatrudnieniu w/w osób w przedsiębiorstwie Usługi transportowe, roboty ziemne, usługi sprzętowe - K. O., (...)-(...) I. ul. (...)” i wprowadzeniu pracownika wymienionego banku w błąd odnośnie możliwości i zamiaru wywiązania się z zaciągniętego zobowiązania oraz faktu zatrudnienia i wysokości osiągniętych z tego tytułu dochodów, zawarte zostały umowy tzw. „szybkiej pożyczki”, tytułem których przelana została na rachunki bankowe tych osób kwota w łącznej wysokości 133 443,33 zł, czym działała na szkodę wymienionego banku. W/w zachowanie wyczerpywało znamiona czynu z art. 297 § 1 kk. w zb. z art. 286 § 1 kk. w zw. z art. 11 § 2 kk.

Powyższe ustalenia w ocenie Sądu wyczerpały przesłanki odpowiedzialności deliktowej pozwanej wyrażonej w treści art. 415 k.c., albowiem powódka wykazała, że pozwana zawinionym bezprawnym zachowaniem, stwierdzonym wyrokiem Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 20 grudnia 2012 roku (sygn. akt II K 446/10) utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 25 czerwca 2013 roku (sygn. akt VI Ka 445/13) doprowadziła do powstania szkody w majątku powódki w wysokości 10.260 zł (tytułem nienależnie przyznanego wynagrodzenia), przy czym szkoda pozostaje w związku przyczynowym ze zdarzeniem, albowiem – jak ustalono w prowadzonym postępowaniu karnym - pozwana pozyskała „klientów” E. S. (1), Z. K. i P. I., w wyniku przestępstwa.

Sąd stwierdził, że stan faktyczny w sprawie pozostał bezsporny, pozwana kwestionując roszczenie dochodzone niniejszym pozwem podniosła jedynie zarzut przedawnienia roszczenia, wskazując, że roszczenie powstałe z obowiązku naprawienia winno ulec przedawnieniu z upływem lat 3 od dnia w którym poszkodowany (powódka) dowiedział się o szkodzie i o osobie odpowiedzialnej do jej naprawienia, tj. od dnia wypowiedzenia umowy z uwagi na podejrzenie wyłudzenia – luty 2007 roku.

Zgłoszony przez pozwaną zarzut przedawnienia Sąd Rejonowy uznał za nieuzasadniony, wskazując, iż pozwana podstawy swojego stanowiska upatrywała w treści art. 442¹ § 1 k.c., zgodnie z którym roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. W/w przepis nie mógł jednak, zdaniem Sądu I instancji, znaleźć zastosowania na gruncie niniejszej sprawy, gdyż zdarzenie powodujące szkodę także w majątku powódki zostało – zgodnie z treścią wyroku Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 20 grudnia 2012 roku (sygn. akt II K 446/10) utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 25 czerwca 2013 roku (sygn. akt VI Ka 445/13) - zakwalifikowane jako przestępstwo z art. 297 § 1 kk. w zb. z art. 286 § 1 kk. w zw. z art. 11 § 2 kk., co należało sklasyfikować na podstawie art. 7 § 2 k.k. jako występki.

Wobec tego Sąd Rejonowy wskazał, że na gruncie niniejszej sprawy zastosowanie winien znaleźć art. 442¹ § 2 k.c. zgodnie z którym jeżeli szkoda wynikała ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Sąd wziął pod uwagę, że zgodnie z ustaleniami wyroku karnego przestępstwo popełnione przez pozwaną, a powodujące szkodę także w majątku powódki zostało popełnione w listopadzie 2006 roku, zatem upływ terminu przedawnienia nastąpiłby najwcześniej w 2026 roku, a to czyni podniesiony przez pozwaną zarzut nieskutecznym.

Marginalnie Sąd wskazał, że za nieuzasadnione uznaje twierdzenie strony pozwanej, iż roszczenie dochodzone w niniejszym postępowaniu stanowi karę umowną nałożoną tytułem zaniechań pozwanej i winno podlegać 3 letniemu okresowi przedawnienia. Sąd zwrócił uwagę, że strona powodowa jeszcze na etapie postępowania przedprocesowego – w szczególności w skierowanym do pozwanej wezwaniu do zapłaty – konsekwentnie wskazywała, że podstawą żądania jest roszczenie odszkodowawcze, powstałe w związku ze szkodę wynikłą z doprowadzenia powódki do rozporządzenia jej mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 10.260,00 zł wypłaconej jako prowizja za pośrednictwo finansowe, podczas gdy niniejsze umowy zostały zawarte na podstawie dokumentów pochodzących z przestępstwa. Za oczywisty uznał Sąd Rejonowy fakt, że w sytuacji, gdyby pozwana nie przedstawiła poświadczających nieprawdę dokumentów do zawarcia umów kredytowych by nie doszło, a tym samym nie zyskałaby uprawnienia do żądania wynagrodzenia od powódki za pozyskanie klientów i nie naraziłaby powódki na niekorzystne rozporządzenie mieniem.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zgodnie z żądaniem pozwu.

Oceniając materiał dowodowy Sąd wskazał, że ustalił stan faktyczny w oparciu o treść przedłożonych do akt dowodów z dokumentów, uznając, że są one zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy. Uzasadniając pominięcie dowodu z przesłuchania pozwanej Sąd wskazał, iż okoliczności wskazywane przez powódkę, nie były przez stronę pozwaną kwestionowane.

Uzasadniając rozstrzygnięcie o kosztach sądowych Sąd przywołał treść art. 113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, a w zakresie kosztów procesu przytoczono art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 k.p.c., i §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t).

Powyższy wyrok zaskarżyła pozwana w całości, wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wyrokowi zarzucono:

1. Naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na wynik sprawy, przez uznanie, iż dochodzona kwota stanowi odszkodowanie, gdy tymczasem prawidłowa ocena materiały dowodowego uzasadnia przyjęcie podstawy z tytułu dochodzenia kary umownej;
2. Nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia, który w ocenie skarżącej wynosi 3 lata;
3. Naruszenie przepisów postępowania, przez dokonanie dowolnej i swobodnej oceny materiału, bez dążenia do rzetelnego wyjaśnienia, z oparciem się wyłącznie na argumentach przedstawionych przez powoda i z pominięciem wniosku pozwanej o jej przesłuchanie.

W uzasadnieniu pozwana ponownie wskazała, że termin przedawnienia rozpatrywanego roszczenia to 3 lata od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie, zatem początek biegu przedawnienia to 2007 r. W ocenie pozwanej opóźnione wytoczenie powództwa jest celowym działaniem powoda, nastawionym na uzyskanie dodatkowych należności odsetkowych, co jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Nadto pozwana wskazała, że Sąd Rejonowy winien był rozważyć zarzut przedawnienia roszczenia jako kary umownej, gdyż nie jest związany podstawą prawną dochodzonego roszczenia. Pozwana zakwestionowała oparcie się przez Sąd Rejonowy na dokumentach, w tym uzasadnieniu wyroku Sądu karnego, co nie może być traktowane jako dokument. Uwzględnienie stanowiska powoda przez Sąd pozwana oceniła jako tendencyjne, Sądowi zarzucono, iż pominął stanowisko pozwanej i dowód z jej przesłuchania, prowadził postępowanie pobieżnie i nie dążył do szczegółowego wyjaśnienia sprawy.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego. Wskazała, że ustalenia i wnioski Sądu Rejonowego są prawidłowe, a roszczenie powódki nie jest roszczeniem z tytułu kary umownej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest uzasadniona.

Sąd R. przeprowadził postępowanie dowodowe prawidłowo, nie dopuszczając się żadnych uchybień i realizując wszystkie wnioski dowodowe, zgłoszone przez strony. Nie budzi zastrzeżeń także dokonana przez ten Sąd ocena materiału dowodowego. Wszystkie ustalenia dokonane przez Sąd I instancji Sąd Okręgowy przyjmuje za własne, bez konieczności ich powtarzania. Trafna jest też ocena prawna tak ustalonych faktów.

Odnosząc się kolejno do zarzutów apelacji Sąd Okręgowy stwierdza, że nie doszło do naruszenia przepisów postępowania, dotyczących oceny dowodów, nie naruszono także procedury pomijając dowód z przesłuchania strony pozwanej.

Jeśli idzie o ocenę dowodów, to jej reguły ustanawia art. 233 § 1 k.p.c., zgodnie z którym Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Wszechstronność należy rozumieć jako dokonanie dogłębnej analizy każdego z powołanych środków dowodowych z osobna, a następnie wszystkich dowodów razem i na tej podstawie dokonanie oceny ich wiarygodności, mocy dowodowej i przydatności dla wykazania określonego faktu. Pozwana wskazuje, iż ocena dokonana przez Sąd Rejonowy jest dowolna, nie wyjaśnia jednak konkretnie, które fakty jej zdaniem Sąd ten miałby ustalić sprzecznie z materiałem dowodowym. W tym zakresie podkreślenia wymaga, że zgodnie z art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, stosownie jednak do art. 229 k.p.c. nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości, zaś art. 230 k.p.c. stanowi, że gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Zatem zakres okoliczności spornych, a tym samym zakres postępowania dowodowego wyznaczają przede wszystkim stanowiska stron. Powódka w pozwie stwierdziła, że pozwana popełniła przestępstwo i w wyniku tego przestępstwa otrzymała korzyść majątkową kosztem powódki – nienależnie wypłacone wynagrodzenie prowizyjne. Pozwana odpowiadając na tak sformułowane roszczenia, nie zaprzeczyła żadnemu z powołanych przez powódkę faktów, podnosząc wyłącznie zarzut przedawnienia. Wobec tego ustalenie zasadności roszczenia wymagało w zasadzie wyłącznie oceny prawnej, stan faktyczny sprawy nie był bowiem przez pozwaną kwestionowany. Pozwana nie może na obecnym etapie postępowania skutecznie podnosić, że Sąd Rejonowy nie był bezstronny i nie dążył do wszechstronnego zbadania sprawy, skoro sama nie starała się podważać przytaczanych przez powoda faktów. Zupełnie nieuzasadniony jest zarzut, że Sąd I instancji nie powinien był opierać się na wyroku karnym. Stanowisko pozwanej w tym zakresie sprzeczne jest z treścią art. 11 k.p.c., który stanowi, że ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jednakże osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną. Tak więc Sąd Rejonowy był związany wyrokiem karnym, jeśli idzie o popełnienie przez pozwaną przestępstwa przy pośrednictwie w zawarciu umowy pożyczki z E. S. (1), Z. K. i P. I., skoro za popełnienie tego przestępstwa pozwana została skazana, a osoby, z którymi umowy zawarto, są tymi samymi, za które pozwana otrzymała prowizję, stanowiącą szkodę powódki. W myśl przytoczonej regulacji pozwana mogła powoływać okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność za szkodę, nie uczyniła tego jednak, nie twierdziła np., że prowizji za te osoby nie otrzymała, lub też że wiązało się to z innymi umowami niż te, których dotyczy wyrok karny, czy też, że prowizję już zwróciła.

Nie jest uzasadniony zarzut pominięcia dowodu z przesłuchania strony pozwanej. W myśl art. 299 k.p.c. jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron. W niniejszej sprawie pozwana w sprzeciwie ani na rozprawie nie wniosła o jej przesłuchanie, nie wskazała też faktów, które chciałaby tymi zeznaniami potwierdzić, a jak wyżej wskazano, faktów istotnych z punktu widzenia art. 415 k.c. pozwana w ogóle nie kwestionowała. Przesłuchanie strony nie służy przedstawieniu stanowiska strony – temu służą oświadczenia, składane w pismach procesowych i ustnie na rozprawie, zatem swoje stanowisko pozwana mogła przedstawić w sprzeciwie (i uczyniła to), a na rozprawie czynił to za nią jej pełnomocnik. Przesłuchanie strony jest środkiem dowodowym, ma zatem służyć ustalaniu faktów. Fakty, które zdaniem pozwanej nie zostały ustalone, nie zostały opisane także w treści

apelacji. Odroczenie rozprawy z kolei nie było konieczne, skoro na rozprawie tej pozwaną reprezentował zawodowy pełnomocnik, składając wnioski i formułując oświadczenia.

Nieuzasadnione są twierdzenia pozwanej, jakoby dochodzone pozwem roszczenie stanowiło karę umowną. Wprawdzie rację ma pozwana, że sąd nie jest związany podstawą prawną roszczenia, ale wiąże go podstawa faktyczna. Tymczasem ani w pozwie, ani na późniejszych etapach postępowania powód nie wskazywał, że podstawa faktyczna jego roszczenia to umowa, w której strony przewidziały obowiązek zapłaty kary umownej i opisane w umowie zachowanie pozwanej, łączące się z obowiązkiem zapłaty tej kary. Od początku przywoływany był wyłącznie fakt popełnienia przestępstwa i wynikająca pośrednio z tego przestępstwa zapłata na rzecz pozwanej prowizji, której – gdyby nie owo przestępstwo – pozwana by nie otrzymała. Tak określona podstawa faktyczna jednoznacznie określa zgłoszone roszczenie jako odszkodowawcze, wywodzone z czynu niedozwolonego. Fakt, że dla pozwanej korzystniejszym byłoby dochodzenie przez powódkę roszczeń z umowy, bo wówczas byłyby one przedawnione, w żadnym wypadku nie uprawniał Sądu Rejonowego do zmiany podstawy faktycznej roszczenia.

Ostatni z zarzutów, to zarzut przedawnienia. Pozwana ponownie zgłasza tu argumentację, która była przedmiotem prawidłowych rozważań Sądu Rejonowego.

Do dnia 10 sierpnia 2007 r. kwestie przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym były uregulowane art. 442 k.c. Art. 442 § 1 zd. 2 k.c. został uznany za niezgodny z art. 2 i art. 77 ust. 1 Konstytucji RP wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 września 2006 r. (Dz.U.2006.164.1166) i zgodnie z nim miał utracić moc z dniem 31 grudnia 2007 r.; jednakże art. 442 k.c. został uchylony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz.U.2007.80.538) zmieniającej k.c. z dniem 10 sierpnia 2007 r. Zgodnie z art. 2 tej ustawy do roszczeń, o których mowa w art. 1, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy art. 442¹ Kodeksu cywilnego.

W art. 442¹ § 1 k.c. ustawodawca sformułował ogólne reguły określające termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym: przedawnienie następuje z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (termin a tempore scientiae), jednakże termin ten nie może być dłuższy niż 10 lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (termin a tempore facti).

Natomiast w świetle art. 442¹ § 2 k.c. jeżeli szkoda wynika ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Pozwana najwyraźniej odmiennie uregulowania § 1 i § 2 nie dostrzega, tymczasem na gruncie § 2 wiedza poszkodowanego o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia jest obojętna dla rozpoczęcia się terminu przedawnienia – termin ten każdorazowo wynosi 20 lat od dnia popełnienia przestępstwa. Skoro w niniejszej sprawie popełnienie przez pozwaną przestępstwa jest stwierdzone wyrokiem karnym, a jednocześnie nie budzi wątpliwości związek uszczerbku majątkowego powódki (wyplata prowizji za kontrahenta, który otrzymał wyłudzoną pożyczkę), to zastosowanie ma 20-letni termin przedawnienia, liczony od 2006 r., a więc przedawnienie nie nastąpiło.

Z wyżej przedstawionych przyczyn apelacja, jako nieuzasadniona, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu w postępowaniu odwoławczym orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. zasądzając od powoda na rzecz pozwanej kwotę 300 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, stosownie do § 2 ust. 1 i 2 zw. z § 6 pkt 3 i § 12 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSO K. G. SSO A. B. SSR (del.) A. W.

Sygn. akt VIII Ga 362/15

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)